

Pietisten.

Namnet Pietist kommer af ett Latinsk ord, Pietas, gudaktighet.

N:o 8.

Augusti 1863.

22 Årg.

Epistelen till de Romare.

Cap. 8: 28—30.

28. Men wi wete, att dem, som hafwa Gud kär, tjena allting till det bästa, de som efter uppsätet äro kallade.

Här följer nu åter en mäktig tröstegrund, till hjälp wid vår "Tröplighet" (v. 26) och wid alla möjlige lidanden (v. 18). Apostelen har i det föregående sagt, att wi under vår "Tröplighet" (för hwilken wi wanligen beymras om huru wi skola kunna stå faste i nåden intill ändan och undgå den utlofwade herrligheten) hafwa först den trösten, att Anden sjelf är med oss, "hjelper vår Tröplighet och manar godt för oss med outhärliga suckar" — och att dessa förnimmas och åttas af Gonom, "som rådar hjertan och wet hvad Andans sinne är" (v. 26, 27). Till denna ljufliga tröst lägger han här ännu en stor och besynnerlig uppmuntran, då han erinrar oss derom, att också allting, hwad helst oss wedersares på jorden, skall tjena till vårt bästa, så sannt Gud kallat oss till salighet och nu sörjer dertill att ingenting skall kunna förhindra, utan tvärtom allting skall samverka för det målet. Sådant är sammanhanget i denna del af Capitlet, v. 28—39.

Och då Apostelen börjar med orden: Men wi wete, så tyckes han wilja sätta denna tröst (på Guds försorg) emot något som han i v. 26 sade att wi "icke wete", neml. "huru wi skole bedja, såsom det bör sig"; såsom wille han säga: Om wi ock icke weta att alltid bedja det bästa, så weta wi i stället, att Gud dock leder allting till vårt bästa. Då wi i stor swaghet icke ens kunna riktigt bedja, skola wi stilla tro och hwila på Guds egen faderliga försorg om oss, genom hwilken ingenting får skada de utkorade barnen, utan allting måste tjena dem till det bästa. — Och detta "wete wi"; detta se wi icke med ögonen; nej, denna tröst måste wi hafwa blott genom ett wetande — den lefwande trons wetande om Gud, Hans makt, kärlek och trohet — ty wi skola icke

se, känna och tycka detta efter våra egna sinnen och tankar, då vi tvärtom, med allt Andens suckande uti oss, ännu se så mycket ondt fort fara: vårt eget förderf är ännu qwar, ja, mer och mer kännbart; djefwulens och werldens ondskas och förförelser omgifwa oss ännu lika fruktansvärdt som någonsin, och allehanda tidens lidanden, bekymmer och farligheter plåga och försträcka oss ännu, så att vi se icke att Gud hörer våra böner eller Andens outsägliga suckar. Då fordras att weta något — i hjertat behålla en wiß salig hemlighet, neml. att Gud så förjer för oss, att allt detta, som bekymrar oss, icke skall skada oss eller skilja oss ifrån nåden, utan tvärtom måste tjena till vårt bästa, till förökad waksamhet, bön, tro, tålmod och längtan efter himmelen. Detta måste vi weta.

Och detta weta vi icke blott genom Ordets vittnesbörder, många heligas exempel och vår egen erfarenhet, utan särskildt på de fasta och orubbliga grunder, som nu widare i Capitlet framställas, neml. Guds ewiga utkorelse, Guds och Christi kärlek och den fullkomliga försoningen, v. 29—34. Men här gäller icke ett dödt, kraftlöst wetande i förståndet, utan ett den lefwande trons wetande, som gifwer tröst och kraft i alla möjliga pröfningar; ett sådant wetande. Hwarigenom Apostelen här nedanföre trotsar allt hwad i werlden finnes och säger sig wara wiß derpå, att ingenting skall skilja oss ifrån Guds kärlek. Sådant är den lefwande trons wetande. Då Christne med mycket andligt wetande ändå blifwa i pröfningens tider så nedslagne, att de rentas förlora all tröst och frid, så vittnar detta om brist i sjelfwa tron, i det lefwande wetandet om Gud. Det wore då ganska wiiktigt att wäl gifwa akt på de tröstegrunder, här gifwas oss, och hwilka ställas icke på oss, utan på Gud sjelf, Hans allmakt, kärlek och trohet. Den som känner Gud, den wet något som tjénar och frälsar honom i all nöd. Och hwad är det vi då weta? Apostelen säger:

Dem, som hafwa Gud kär, tjénar allting till det bästa. O, ett underbart, trösteligt förhållande! Är detta möjligt och sanning — "allting" — att allting skall tjena Guds barn till det bästa? Då är det wißt ett stort nådesunder af Gud sjelf. — Men här torde dock många fråga om ordet "allting" här får tagas i des fulla, obegränsade betydelse. Wißt säger Apostelen "allting" (panta), men många wilja dock, att ordet icke skall tagas så obegränsadt som det lyder, utan att det endast skall lämpas på våra lidanden. Så t. ex. säger Calvin wid denna text: "Här bör märkas, att Paulus talar endast om lidanden, och derföre kan Augustini anmärkning, ehuru sann i sig sjelf, icke tillämpas på detta ställe, neml. att äfwen de synder, som de trogne dragas med, blifwa af Guds försyn så ledda, att de snarare tjena till deras salighets befordrande, än till deras skada". Nu är det wißerligen sannt, att Apostelen hade i v. 18 nämnt denna tidens "wedermöda" eller lidanden; men han hade ock i v. 26 börjat att

trösta oss för vår "ströplighet", så att om vi se på det förutgående, kunde väl äfwen denna (vår ströplighet) böra räknas under ordet "allting". Men det säkra är, att Apostelen här genom det hela talat så om de trogna, att man väl kunde wänta, det han nu skulle under ett sådant tröste-ord sammanfatta allt hwad någonsin kan bekymra dem. Han har beskrifwit de trogna såsom "Guds arfwingar" och "Christi medarfwingar" — och arfwingar till en herrlighet, med hwilken alla tidens lidanden icke kunna förliknas. Han har sedan anført många fasta grunder för deras wisshet om den tillkommande herrligheten, hela skapelsens wäntan derpå, deras egen suckan derefter, Andens mäktiga bistånd o. s. w. Är det då något mer än man kunde wänta, att han nu skulle i en slutlig sammanfattning förklara, att allting, utan något undantag, skall under Guds mäktiga och nådiga ledning tjena till deras bästa? Är det för mycket antaga sådant om "Guds arfwingar" och "Christi medarfwingar", hwilka åtnjuta den gode Herdens ommårdnad och äro ärade med den Hel. Andes inneboende i sina hjertan? Redan denna allmänna blick på det föregående gifwer oss skäl att taga ordet "allting" i dess hela och widsträcktaste bemärkelse.

Men här äro också twenne omständigheter, som förwisso oss derom, att, om det också äfhyftar endast lidanden, det äfwen måste omfatta det swåraste lidandet för Guds barn, neml. synden. Den första omständigheten är just den, att för dessa, som "hafwa Gud kär", synden är ett lidande, icke deras frivilliga görande. Det är endast då, när synden är ditt lidande, som den tjänar till ditt bästa, neml. till tuktan och förödmjukelse, till föröklad waksamhet och bön, till flitigare bruk af alla nådens medel. Har icke synden sådan werkan på dig, att hon drifwer dig till nådastolen, gör dig Ordet och bönen alltmer behöfliga, utan hon twärtom så bortwänder och tjusar ditt sinne, att du nu icke behöfwer Gud och dessa nådens medel, då tjänar hon wisserligen icke till ditt bästa, utan till en förskräcklig skada. Men för dem som "hafwa Gud kär" är synden ett lidande, ja, det bittraste lidande, och då tjänar hon verkligen till deras bästa. — Den andra omständigheten, som wisar att Apostelen i ordet "allting" äfwen inbegriper synden, ligger uti textens sammanhang med det efterföljande i Capitlet. Vi skola besinna att det ämne, Apostelen här börjat, fortsätter han ända till Capitlets slut, neml. att trösta de trogna i frågan om förblifwandet i Guds kärlek intill ändan. Och sedan han i denna 28:de vers och de två följande framställt den djupaste grunden för vår tröst i nämnda fråga, neml. Guds ewiga uttörelse, och i följd deraf uti v. 31, 32 sagt: "Är Gud för oss, ho kan wara emot oss? Gud, hwilken icke skonat sin egen Son etc.", så företager han i v. 33 att uppräknat de mest bekymrande ting, som kunna göra vårt nådastånd twifwelaktigt, och fortfar dermed ända till sista versen i Capitlet. Men det första af dessa bekymrande ting är verkligen synden; ty då han i v.

33 säger: "hvilken vill åflaga" etc. och i v. 34: "hvilken är den som vill fördöma?" så har han ju dermed åsyftat vårt bekymmer öfver synden; ty "åflaga" eller "fördöma" kommer ju icke i fråga för något annat, än för synden. Sedan uppräknar han flera bekymrande ting, såsom bedröfvelse, ångest, förföljelse, hunger, död, lif, ånglar, furstädömen, wäldigheter, de ting som nu äro, eller de ting som tillkomma skola o. s. w. Detta register wisar ju tydligt hwad Apostelen mente med ordet "allting". Men det första, Apostelen här uppräknade, war anklagelse, och anklagelse hafwa wi ju endast för synden. Denna måste således inbegripas under den försäkran han här gifwer, då han icke blott säger, att ingenting kan "wara emot oss, då Gud är för oss", ingenting kan "skilja oss ifrån Guds kärlek i Christo Jesu", utan och i vår text säger, att allting måste tjena till det bästa för dem som hafwa Gud kär.

Dem tjenar allting till det bästa — ordagrant: "för dem samwerkas allting till godo" — och såsom sammanhanget wisar, till vårt ewiga godo, till själens bästa, ända till dess herrliggörrelse (v. 30). Och sådant säger Apostelen om allting, utan undantag. Detta är ju ett öfvermåttan nådefullt förhållande! Apostelen lärar de trogna här, att huru stort än antalet och huru swår beskaffenheten må wara af de förhållanden och erfarenheter som möta dem, skola de alla samverka till deras uppföstran för himmelen. Men att allting sålunda måste tjena Guds barn, det skall blifwa tydligt endast om wi befinna, att Gud är den som allting styrer och regerar. Den store Guden är alla skapade tings upphof och emwäldige styresman; allting verkar blott så, som Han bjuder eller tillstäd, ware sig ånglar, goda eller onda menniskor, djuren på marken eller den liflösa naturen; allt regeras af Hans hand. Såsom Gud kan med alla fina skapade ting skada och plåga sina fiender, så befäller Han och, när Han är oss huld, allt skapadt att wara oss till tjänst; såsom Han säger hos Profeten: "Jag skall på den tiden göra dem ett förbund med wilddjuren på marken, och med foglarna under himmelen, och med allt det som krälar på jorden; och skall borttaga både, swärd och krig utur landet och låta dem bo säkre". Och i afseende på menniskor säges: "Om någon mans wägar behaga Herren, så gör Han och hans owänner till frids med honom". Äfwen satan kunde icke tillfoga Job mera ondt, än det Gud hade bestämt för honom. Så regerar Gud öfwer allting. Detta är den djupa grunden, hwarföre allting måste tjena Guds barn till det bästa. Då den allsmåttige Guden är deras wän, så finns ingenting, hwad tänkas eller nämnas kan, som icke måste tjena dem till det bästa. Alla Guds egenskaper äro oss en borgen härför: Hans allmakt, hwarigenom Han förmår att allting leda och regera; Hans allwetenhet, hwarigenom Han wäl känner hwad oss nyttigt eller skadligt är; Hans kärlek, hwarigenom Han icke tillåter något



stada dem, som Honom älska o. s. w. "Så god är Gud", säger Augustinus, "att Han intet ondt skulle tillståndja, om Han icke wore nog mäktig att ur hvarje ondt framtwinga något godt".

Att lidanden och bedröfwelser särskildt äro egnade att tjena till de trognas bästa, derom talar Skriften öfwerallt. David säger: "Förrän jag späkt wardt, for jag will; men nu håller jag ditt ord. Det är mig lust, att du hafwer späkt mig, att jag må lära dina rätter". Och vår Apostel säger: "Bedröfwelse gör tålamod". Och åter: "All aga synes nu icke wara till fröjd, utan till ångest; men sedan wedergäller Han en fridsam rättfärdighets frukt, dem som deruti öfwade äro". Gud agar oss "till det som nyttigt är, att wi må få Hans helgelse". Apostelen war sjelf ett exempel derpå, då en påle i köttet blef honom tillsänd för att döda den uppstigande frestelsen till öfwermod. Så säger också Ap. Petrus, att wi "lida bedröfwelse, i margahanda försökelse, hwar så behöfwes". — Till dessa "margahanda försökelse" höra nu äfwen de strider och lidanden, wi hafwa af synden, af vårt onda kött samt djewulens och werldens frestelser. O, huru qwida icke här Guds barn, ofta dag och natt, under strider och lidanden, som de stundom knappt kunna för någon dödlig omtala. Swad Apostelen i 7:de Capitlet utförligt beskref, neml. huru han, med hjertlig "lust till Guds lag efter den inwärtas människan", "lände en annan lag i sina lemmar, som stred emot den lag, som i hans håg war, och grep honom fången i syndens lag, som war i hans lemmar" — detta war en teckning af alla heligas bittraste lidande; hwarföre också Apostelen, som annars icke mycket klagat öfwer sina lidanden, likwäl wid denna bekännelse utbrast i en owilkorlig klagosuck: "Jag arma människa, ho skall lösa mig ifrån denna dödens kropp!" Ännu bekänner också mången trogen människa, som dock icke har en så helig ömtalighet för synden som Apostelen, att hon för alla andra lidanden wäl kunde ännu tåligt blifwa på jorden, men för den widlädande synden ofta önskat sig förlossad från detta slitna och jemmerliga lif. Men är nu synden ett sådant lidande, då måste den också kunna tjena till tuftan, till att döda den gamla människans djupaste böjelse, sjelfbehag, högmöd, werldslighet och fåfänglighet m. m. och drifwa oss att allwarligare ropa och skria till Gud efter all nåd och hjälp, och till att allt högre värdera Kristus och Hans dyra försoning, ja, att allt djupare intränga i Evangelii hemligheter; och slutligen, till att allt mer ledas wid detta halfwa och syndiga lif och längta efter det ewiga. Men werkar den plågsamma synden sådant, då måste hon också samverka med nådens medel till vårt bästa. Luther säger: "Jäte blott den olycka som wi lida, och som oss tillfogas af andra, utan också det onda som wi sjelfwe göra, måste tjena oss till godo. Huru tillgår det? säger du. Jo sålunda, att en from och gudaktig människa, när hon ser sitt fall, derigenom bringas på fram och förbättring, och derpå äfwen nödgas flitigt

och innerligt ropa till Gud. Så drifwer oss och vår förderfwade natur, som ännu bor i vårt kött, just dertill, att wi blifwa oss sjelfwa gramse, förböma oss sjelfwa och med Paulus säga: Herre, tag och korsfäst mitt kött! (Rom. 7: 24). Och alltså tillwäxer tron genom syndens föranledande och den ströplighet, som ännu finnes i vårt kött". (Sämitl. B. I, pag. 1,994). Så säger och en af de äldre kyrkofäderne: "Min synd har warit mig nyttigare än min rättfärdighet; ty min rättfärdighet gjorde mig till ett stolt, sjelfkärt och ofördragsamt helgon, men min synd har gjort mig till ett fattigt och förödmjukadt nådehjon wid Jesu fötter".

Men om äfwen synden samverkar till vårt bästa, torde någon tänka, är icke då synden ett godt? Böra wi icke då synda, när deraf kommer godt? Utom de swar, Apostelen sjelf gifwit på sådana ogudaktiga och hädiska tankar (se Cap. 3: 6—8; Cap. 6: 1, 2, 15, 16), så böra wi blott ihågkomma, att Apostelen icke sagt att allting tjena till det bästa för hwilken menniska som helst, äfwen för dem som hafwa frid och trefnad i synden; nej, så säger han icke, utan med ett uttryckligt wilkor: dem som hafwa Gud kär. Men de som hafwa Gud kär, de fråga icke om de nu så fort fara att synda, d. ä. göra sin Gud emot och bryta mot Hans bud; nej, huru mäktiga begärelser, de än kunna så känna till synden, så äro dock samma begärelser och syndar för dem en förkräclse och plåga, såsom redan är anmärkt; och det är just derigenom synden blifwer dem en tuktan, ja, den hårdeste tuktan, så att de för ingenting i werlden så qwida och längta efter förlösning från denna dödens kropp, som just för synden. — Man får stundom höra denna werldens barn, lättfinniga och säkra menniskor, säga: "Ja, allting skall tjena till det bästa". O, om de wiste huru de deruti bedraga sig! Om de dock mente, att allting skall slutligen tjena till Guds ewiga ära, så wore det wäl sannt; ty dertill skall wist äfwen de obotsfärdigas stränga förbommelse tjena; men för dem sjelfwa skall wisserligen icke allting tjena till det bästa. Nej, så sannt det är, hwad Apostelen här säger, att allting skall tjena dem till godo, hwilka så älska Gud, att synden blifwer dem till tuktan; så säkert är och det, att allting skall tjena dem till det värsta, hwilka icke älska Gud, utan wilja förblifwa i synden. På dessa motsatta verkningar af allting för olika personer, hafwa wi ett talande exempel i Sauls och Davids historia. David föll i grusliga syndar, men bragtes af dessa till den djupaste förkrosselse och en allt grundligare kändedom om sitt naturliga förderf och sitt bedrägliga hjerta, samt till att så mycket mer beprisa Guds rättfärdighet. Sauls syndar åter, så wäl som allt hwad genom Guds strickelser öfwer sig honom, gjorde att han blef blott så mycket mer förhärdad i sin ogudaktighet; och han stannade i förtrwiflan och sjelfmord. Samma skilnad på syndens verkningar anmärka wi äfwen hos Petrus och Judas: Petrus gråter bitterligen öfwer sin synd och förblifwer

i Guds nåd, men Judas förhäradas alltmer och slutar såsom Saul. Flera dylika exempel i Skriften och den dagliga erfarenheten bekräfta Davids ord: "Herren bewarar de honom älska, och skall förgöra alla ogudaktiga".

Men då äfwen de trogne ännu alltid äro i fara för det gamla hjertats och djefwulens bedrägeri, hwarigenom den i långvarig frestelse tröttade anden kan blifwa böjd för denna tanke: "Då äfwen synden tjänar till vårt bästa, behöfwer jag wäl icke wara så rädd för henne", blifwer det nödigt att wäl betänka hwad nu redan är sagdt, att synden wist icke tjänar oss till nytta, om wi börja ursäktla och hylla henne, hwarigenom hjertat förhäradas; nej, då tjänar hon sannerligen till vårt värsta. Synden är alltid i sig sjelf det högsta onda; det är alltid farligt att tänka, tala eller göra något emot Guds allwarliga förbud. Synden måste derföre alltid betraktas med förskräckelse, såsom den och i sig sjelf förtjänar ewigt straff. Att nu likwäl synden kan wändas till godo, det är Guds underbara werk, och icke någon ursäkt för synden. Ty skulle wi derföre, att Gud kan wända det onda oss till godo, wilja anse synden med lättfinne eller hålla henne för något godt, så wore detta alldeles så, som om wi hölle det för godt att de ogudaktige förfölja de trogne, derföre att förföljelsen tjänar dessa till godo. Nej, synden förblifwer alltid ett ondt, för hwilket wi aldrig kunna nog räddas, waka och bedja. Och det är endast så länge detta sker, hon kan tjena till vårt bästa.

Dem, som hafwa Gud kär. Detta blifwer således willkoret för det nådefulla förhållandet, att allting måste tjena till vårt bästa. Men då måste det och blifwa oss wigtigt att undersöka, om wi verkligen äro ibland dem som hafwa Gud kär. Och wid den sjelfpröfningen måste wi nödvändigt räddas för vårt falska hjerta och fiendens bedrägeri, om Gud skall kunna leda oss i sin sanning. Här hjälper icke att sjelf försäkra det man älskar Gud; det måste bewisa sig i kraft och sanning. Hela werlden will berömma sig af att älska Gud, under det hon likwäl helt säker och sorglös går sina egna vägar, i sina afgudars tjenst, och frågar allsintet efter Guds wälbehag. Men Skriften säger så: "Detta är kärleken till Gud, att wi hålla Hans bud". Derpå skall det bewisa sig. Och "hålla Guds bud", betecknar då wäl icke att wi kunna helt fullgöra lagen; ty Apostelens ord på "hålla" betyder något helt annat, neml. "uppmärksamma", "akta på"; men hålla Guds bud innebär dock således, att af hjertat hålla dem kära, heliga och wigtiga, såsom det afgörande rättesnöret för hela vårt inre och yttre lif. Roswad ware Gud, att äfwen ett sådant folk finnes på jorden, som först och sist "tänka på Herrans bud, till att derefter göra", som "tala om Hans lag både dag och natt", och så lida af hwarje sin afwikelse från Guds bud, att det wittnar om sjelfwa hjertats hållande af de heliga buden. Sådana

äro de som älska Gud. Skriften vittnar uttryckligt, att det är omöjligt att någon älskar Gud, som icke först blifvit en ny människa. För vår egen natur är det omöjligt. "Rättsligt sinne är en fiendskap emot Gud, efter det är icke Guds lag underdånigt, icke kan det heller" (v. 7). Det är endast när en människa, som känner sin förtappade belägenhet, undfår Guds hela nåd och vänskap — det är endast då, hon börjar älska Gud, hon får ett nytt hjerta, som sedan är fästadt vid Honom, så att allt hvad som vill draga henne ifrån Gud är hennes försträckelse. Märk då här huru vi äfwen af det språk, som vi nu betrakta, kunna finna huruvida vi älska Gud och hålla Hans bud. Då Apostelen här säger: "Dem, som hafwa Gud kär, tjénar allting till det bästa"; så gäller det ock om vi säga så: De hafwa Gud rätteligen kär, för hvilka allting tjénar till det bästa, d. ä. hvilka af allting föras till Gud — ty endast det tjénar till vårt bästa, som förer oss till Gud. Då älskar du Gud rätt, när allting, ondt och godt, lust och bittert förer dig till Gud, till Ordet, till bönen, till allt hvad Gud och Hans rike tillhör. Vi hafwa redan erinrat om David. Han var "en man efter Guds hjerta"; han kunde i sauning säga: "Hjeriligen kär hafwer jag dig, Herre, min starkhet, min förlossare, min Gud, min klippa" etc. Men se ock huru allting då förde honom till Gud! Kom han i nöd, så flydde han till sin Gud, i bön och klagan; fick han någon lycka och glädje, så lopp han till sin Gud, med lof och tackfägelse. Se ett litet barn, som rätt älskar sin moder. Våde sorg och glädje föra det till en och densamma, den älskade modren. Blifwer det främndt, så flyr det till sin moder; får det någon glädje, så skall ock denna meddelas åt modren. Så är det ock med dem som rätt älska Gud. Allting förer dem till Honom. Att sorgen och lidandet, frestelsen och försträckelsen drifwa oss till Gud, det kan man lätt förstå och besinna; men det ännu mer märkvärdiga tecknet på ett troget hjerta är, att äfwen sådant som eljest förer naturens barn långt bort från all tanke på Gud, sådant som i sig sjelft är för vårt hjerta fängslande, såsom lyckan, rikedom, äran och medgången, äfwen sådant drifwer Guds barn till deras Fader, icke blott till att tacka Honom, nej, utan till att i räddslan ropa och bedja om Hans nåd och bewarelse; ty just det som i sig sjelft är egnadt att förtjusna och förderfwa oss, det drifwer oss allramest att fly till Gud och hans nådemedel, då anden är nykter och vakande. Och hvad kan nu upptänkas, som icke skulle föra oss till Gud, och således "medverka till godo?" Träffar mig sorg och olycka, då väckes jag ur tanklösheten och flyr till Gud. Tillfaller mig åter en oförmodad lycka, då löper jag ock till min Gud, dels i tackfägelse, dels i häpnad och bön om bewarelse för tjusningen. Kränkes mitt hjerta af försmädelse, då flyr jag till Gud, min tröst; men blifwer jag ärad och prisad (2 Cor. 6: 8), då häpnar jag för mitt hjerta och ropar till Gud. Fallor jag i synd, då försträcket jag och gråter såsom Petrus; men får jag

nåd att göra något godt, då blifwer jag ock rädd för mitt hjerta. Hvad är det som icke tjänar en sådan människa till godo? Här se wi då en wiß naturlig orsak, hwarföre allting tjänar dem till det bästa, som älska Gud; men grundorsaken är dock den förut sagda, neml. att Gud är deras allsmåttige och trofaste Fader, hwilken förjer för barnen. När vår ande icke är nog waken, då sänder han oss margethanda försökkelser, en påle i köttet, en satans ängel, en pinsam frestelse, en elak människa, en bitter sorg, en oförmodad glädje, korteligen, något som väcker oss ur dwalan och förer oss tillbaka till vår Gud. Den djupaste grunden för denna underliga nåd, att allting tjänar de trogna till godo, ligger således uti Gud och Hans orubbliga uppsåt och omsorg att göra dem saliga. Derpå syftar nu Apostelen, då han tillägger:

De som efter uppsåtet äro kallade.

Detta är en ytterligare beskrifning på dem, för hwilka "allting samverkar till godo", och uttrycker hvad som just utgör den egentliga grunden för det nådefulla förhållandet. Allting tjänar dem till det bästa, hwilka hafwa Gud kär, och dessa äro alltid efter Guds ewiga nådesuppsåt kallade, och derföre måste Gud hafwa en besynnerlig omsorg om dem; derföre skall Han ock leda allting till deras bästa, så att de verkligen skola en gång besitta det riket, hwartill de blifwit kallade. Ty de hafwa ju samnerligen icke tillfälligtwis blifwit hvad de såsom Christna äro. Först hafwa de wißt icke blifwit det af sig sjelfwa; men för det andra, om Gud kallat dem till bättring och tro, så har detta wißt icke skett tillfälligtwis eller utan någon affigt; det måste wißerligen wara Hans mening att fullborda werket och föra dem ända fram till sitt rikets herrlighet (v. 30). Men då skall han ock sjelf förja för att ingenting skall med makt och wäld skilja dem ifrån Hans kärlek, utan att twärtom allting skall samverka till det stora målets winnande. Sådan är den tröst, Apostelen här vill gifwa oss, såsom hwar och en kan se af sammanhanget (v. 28—31, 38, 39).

Uppsåtet. Hvad Apostelen menar med "uppsåtet", "föresatsen", det finna wi af många andra ställen. Uti vår text se wi blott så mycket, att det icke är detsamma, som den "bestärelse" eller "förutbestämning" af personer, som i v. 30 omtalas; ty der, eller om den enskilda utkorelsen, brukar Apostelen ett helt annat ord. Och med hela ledjan af Guds nådeshandlingar, som i v. 29, 30 anföras, vill Apostelen blott wisa den ordningsföljd, i hwilken Gud utför sitt nådesuppsåt på dem, som Han "förutsett" och derföre "bestärl", att de skola warda saliga. Så mycket kan man i denna text se. Men det är i synnerhet af Eph. 3: 11, jemfördt med Eph. 1: 4, och af 2 Tim. 1: 9, som wi finna, att Apostelen med "uppsåtet" menar den i ewighet af Gud fattade föresatsen att göra oss saliga genom Christum. Ty i Eph.

3: 11, säger han, enligt gr. t.: "Efter det uppsåt från ewighet, hwilket han gjort (eller "werkställt", "fullbordat") i Christo Jesu, vår Herre"; och i Eph. 1: 4, säges, att Gud "utwalde oss i Sonom (Christus) före werldens grundläggning". Så säger också Apostelen i 2 Tim. 1: 9: "Gwillken oss frälsat hafwer och kallat med en helig kallelse, icke efter våra gerningar, utan efter sitt uppsåt och nåd, som oss gifwen är i Christo Jesu från ewig tid. Sådana ställen wisa, att Apostelen med "uppsåtet" menar icke någon persons utkorelse, utan det allmänna nådesuppsåtet, neml. att menniskan skulle frälsas genom Christus. Då Gud, den allena wise, rättfärdige och barmhertige, Skaparen och Fadren öfwer allt hwad fader heter i himmelen och på jorden, i sin ewiga allwetenhet förutsåg, huru Hans afbild, menniskan, skulle falla utur godheten, deruti hon genom egen rättfärdighet och lydnad då kunnat behålla sig — huru hon skulle förlora Guds beläte och störta sig i ewig död och fördömdelse; då beslöt Han, förrän Han utsläppte detta betydelsefulla slagte ur sin Skaparehand, att sjelf förja för dess frälsning: att gifwa det en Medlare, som skulle i sin person wara både Gud och menniska och återförena menniskan med Gud. Han utwalde oss i Christo före werldens grundläggning. Af den Gudomliga rättfärdighetens lag kunde icke en bokstaf eller priel estergifwas. Sila omöjligt kunde det fallna slagtet fullgöra lagen; det kunde icke gifwa hwad det icke mera hade, neml. rättfärdighet och helighet. Nu skulle antingen Guds affigt med menniskans Skapelse blifwa om intet, och Hans lifs son, Hans afbild och barn blifwa ewigt förloradt, eller också skulle Gud sjelf upptänka ett råd till menniskans frälsning. Då förbarmade Han sig öfwer oss, i sin egen fria kärlek, och bestämde till vår frälsning sin egen älskelige Son, det ewiga och sjelfständiga Ordet; hwilken också af lika barmhertighet och kärlek willigt åtog sig att blifwa menniskornas broder och salighetshöfding. "Så älskade Gud werlden, att Han utgaf sin enda Son". "Såsom för ens synds skull fördömdelse war kommen öfwer alla menniskor; så skulle också genom Ens rättfärdighet lifwets rättfärdiggörelse komma öfwer alla menniskor".

Men då wi äro utwalde i Christo och således blott i Sonom äro Gudi tacks och salige, hwarföre Skriften öfwerallt talar om nödwändigheten af en förening med Christus, ett iflädande af Christus, nödwändigheten af tron och anammandet af Christus; så hörde till Guds uppsåt äfwen det, att Han skulle i tiden kalla oss till detta sitt nåderike. Dersföre säger här Apostelen: "de som efter uppsåtet äro kallade". Så nämnes också i det redan anförda språket, 2 Tim. 1: 9, kallelsen, såsom det i tiden förfiggående fullföljandet af det ewiga nådesuppsåtet, det yttre uppenbara medlet till vårt införfattande i Christus. "Kallade" benämner Apostelen (här såsom i början af Brevwet, Cap. 1: 6, 7) dem, hwilka äfwen i tron emottagit kallelsen och stodo i delaktighet af Evangelii himmelska statter. Annars innebär icke ordet

”kallade”, att kallelsen också blifwit åtföljd af denna saliga werkan, blifwit af menniskan anammad; ty i Matth. 20: 16, och 22: 14, säger Herren uttryckligt: ”Många äro kallade, men få äro utvalde”. Deras finna wi, att icke alla som äro kallade, också äro utvalde — att det således är ett missförstånd, när några mena, att orden i v. 30: ”hvilka Han hafwer bestårt, dem hafwer Han också kallat”, skulle innebära, att endast de utvalde blifwa kallade. Men derom snart mera. — Men när ”kallade” här brukas om dem som ”hafwa Gud kär”, då betecknar det wißerligen sådana, som också hafwa anammat kallelsen, blifwit rättfärdiggjorde och helgade. Men då Apostelen endast nämner att de äro ”kallade”, och ”efter uppsåtet kallade”, så rigtar han dermed våra ögon endast på kallarens nåd (Cap. 9: 11), på den tröst som ligger i sjelfwa kallelsen. Han grundar således den trösten, att ”allting skall tjena till ert bästa”, helt och hållet på Hans ewiga makt och wilja att göra oss saliga, hwilken kallat oss. Och deri ligger verkligen en stor tröst för bekymrade själar, neml. denna: Har Gud kallat dig, så har du redan deri ett bewis att Han vill göra dig salig; ty hwarföre skulle Han eljest hafwa kallat dig till bättring och tro? — Men då Apostelen wäl wiste, att icke alla som blifwit kallade äro utvalde, och han likwäl här anförer kallelsen till en tröst, så märka wi åter, att Apostelen här helt och hållet talar till de gudsfruktiga själar, som bekymras om sitt förblifwande i nåden. Vi se ock genom hela denna del af Capitlet, att Apostelen här åsyftar sådana. Detta böra wi noga betänka, för att rätt fatta detta ställe. De som icke bekymras om nåden och förblifwandet i densamma, hafwa ingen del i den tröst som här gifwes; ty dem hjälper icke all Guds trohet och makt; hwarföre ock hela Skriften har ingen tröst för de sorglösa. Men om dem som sjelfwa bekymras öfwer sin skröplighet (v. 26), hwilka så älska Gud att de rådas för att förlora honom, om dem gäller det verkligen, på grund af Hans trofasthet som kallat dem, att ingenting i hela werlden, hwarken lif eller död, änglar eller furstädömen, de ting som nu äro, eller de ting som tillkomma skola, kunna skilja dem från Guds kärlek i Christo Jesu, utan att twärtom allting måste samverka till ert bästa. Och då Apostelen skrifer för sådana, som bekymras om sitt förblifwande i nåden, och då hans ord angå dem och tjena dem så länge de förblifwa sådana, då förstå wi hwarföre han här talar om de utvalde, om dem som Gud förutsett och förutbestämt till ewigt lif. Han talar icke här om sådana som ”tro till en tid, men, när frestelsen påkommer, falla derifrån” (Luc. 8: 13); han talar om dem som skola alltid med gudsfruktan och tro fråga efter Herren och bekymras om sitt förblifwande i nåden. Och när den Allwetande alltid måste hafwa förutsett hwilka dessa äro, så har Han ock ”bestårt” eller förutbestämt dem till sitt rikes arfwingar; och sådana skall Gud alltid föra ända fram till herrligheten. Derom talar nu Apostelen och säger:

29. Ty hwilka han hafwer förefett, dem hafwer Han också beftärt, att de ftulle wara Hans Söns beläte lifa; på det Han ftall wara den förftfödde ibland många bröder.

Förutsett. Här hafwa wi nu det ord, fom gör att denna text intet ftödd gifwer åt den meningen, att Herren Gud, under det Han utfänder en allmän kallelse och ftäller mennifkan till anfwär för deß föraktande, ftulle likwäl ftjelf, utan afseende på mennifkans förhållande mot kallelsen, hafwa förutbestämt hwilka fom ftola warda faliga eller icke. Gud beware oss för en sådan tanke om Gud! Nej, säger Apostelen, "hwilka Han hafwer förutsett, dem hafwer Han beftärt eller förutbestämt, till att warda Hans Söns beläte lifa. Johannes säger: "Jesus wifte wäl af begynnelsen, hwilka de woro fom icke trodde" — och således afwen, hwilka fom deremot ftulle tro. Sådana hade Han också redan fett i himmelen faliga, och derföre redan tecknat dem i fin bok såsom fina, älskat dem och bestämt dem för sin ewiga falighet. Sådant afstyrtar här Apostelen. Ordet förutsett eller förutwetat kan aldrig här beteckna detsamma fom utsett, utkorat eller förutbestämt; ty utom det att ordet (proginoskein) icke kan betyda annat än förutweta, så säger det sig ftjelft att Apostelen icke kunde i detta sammanhang bruka twenne ord i en och samma mening, så att betydelsen ftulle blifwa: hwilka Han hafwer utkorat, dem hafwer Han utkorat. Uti hela den ledja af Guds nådeshandlingar, fom här framläggas (v. 29, 30), fe wi ingen sådan meningsblandning, utan hwarje länk i ledjan har sin färfkilda betydelse, neml. "beftärt", "kallat", "gjort rättfärdiga" och "gjort herrliga". Och här ftulle Apostelen hafwa twenne ord, fom i betydelsen sammanfölle till ett? Sådant är icke möjligt. Ordet "förutsett" betyder således endast, såsom redan är fagdt, att Gud har i sin ewiga allwetenskap förut känt hwilka fom ftola anamma och följa nåden, och deßja har Han också derföre redan "beftärt" eller "förutbestämt" till att blifwa Hans Söns beläte lifa. Om nu wårt fwaga, förblindade förnuft icke kan fatta förhållandet emellan Guds förutwetande och Guds werksamhet till wår frälsning, m. fl. hemligheter i Guds wäsende, så måste wi dock böja oss för det Gudomliga Ordet — icke blott detta ordet "förutwetat", utan för hela den Gudomliga uppenbarelsen, fom öfwerallt lärar, att Gud ftall rättwisligen tillfrifwa det mennifkan, att hon blifwer borta ifrån faligheten. Huru kunde en sådan tillräknelse ega rum, af en helig Gud fom icke ftämtar eller leker, om Han hade ftjelf, utan något afseende på mennifkans förhållande, afgjort hwilka fom ftulle warda falige?

Men till en sådan tanke komma somliga blott derigenom, att wi icke förmå helt fatta gränforna mellan mennisko-andens och Guds Andes werksamhet i själen. Wätte wi dock betänka följande: Då Kristus säger: "Ingen kommer till mig, utan att Fadren, fom mig fändt hafwer, drager honom"; och åter: "Mig

förutan kunnen I intet göra"; så säger Han dock aldrig: Äfwen med mig kunnen I intet göra; äfwen när Fadren drager, kan ingen komma till mig o. s. w. Nej, så säger Han icke, utan Han säger uttryckligt, att just då, när de bjudne blefwo kallade till nattwarden, då uppstod den skilnaden, att somlige anammade kallelsten, då andre åter försakade och försummade det; och att just då, när de försakade kallelsten, då fälldes den domen: "De skola icke smaka min nattward". Och då Kristus gråter öfwer Jerusalem, säger Han: "Jag hafwer welat församla dina barn etc., men I hafwen icke welat". Så säger Herren: "Jag hafwer welat, men I hafwen icke welat". Han säger icke: Jag hafwer icke welat i afseende på alla". Såsom redan är sagdt: Om ock wi icke förstå allt i dessa hemligheter, måste wi dock böja oss för de uppenbara orden och låta dessa råda öfwer det dunkla (Rom. 12: 6).

Men om wi ock hafwa läran riktig om utkorelsen, neml. att den grundar sig på Guds förutwetande och icke utgör en owillkorlig utväljelse, så kan man dock göra sig olycklig genom ett förwändt bruk af denna lära. Blott den sanningen, att Gud redan sett och wet om jag skall i ewighet wara i himmelen, eller i pinorummet — så tänkward och wäckande den sanningen är, kan den dock misbrukas till skada. Det köttsliga lättfinnet säger: "Har Gud förutsett att jag blifwer salig, så blifwer jag det", och slår så Guds bättrings-predikan i wädret. En anfäktad själ kan ock så fördjupa sig i Guds hemliga förutwetande, att hon blifwer obegwäm att höra och akta Guds uppenbara tillsägelser. Så kan den grymme fienden förwrida våra sinnen. Den som icke will uppfattligt förderfwa sig, må i tid taga sig tillwara. Att fördjupa sig i Guds för oss hemliga förutwetande, liknar en drömmandes ängsliga arbete i sömnen, hwaraf han intet annat har än utmattning. När det gäller själens frälsning, må wi icke lättfinnigt tänka såsom oss lyfter, utan allwarligt höra och anamma hwad Gud tillsagt oss. Se dertfore till att du följer den ordning, som denna Epistel lärar, så att du först lärar känna ditt förtappade tillstånd under synden, och sedan hörsammar ordet om vår frälsning genom Kristus och börjar tro på Gonom — sådant lära oss de sju första Capiteln — då skall du ock sedan, när du under striden mot köttet, under lidande och anfäktning blifwit wäl tuktad och nedslagen och känner dig mycket swag, finna en stor tröst i Guds ewiga utkorelse, hwarom här ock i de två följande Capiteln handlas, neml. den trösten, att huru grusliga stormar än kunna gå öfwer oss, huru ömkelig vår swaghet än må wara och kännas, huru förstörd och tillintetgjord vår christendom än ofta må synas, den store Guden dock har fast och orubbligt beslutat att föra alla dem lyckligt igenom, som dock hålla sig till Sonen. Ty "i Gonom äro wi utwalde" — "den Sonen hafwer, han hafwer lifwet" — och dem hafwer Han af begynnelsen förutsett, älskat och "bestärt, att de skola wara Hans Söns beläte

life; på det Han skall wara den förstfödde ibland många bröder". — Hvad nu dessa sista ord i språket innebära, det wilja wi nedanför betrakta, då wi komma till de orden: "Dem hafwer Han och gjort herrliga". Apostelen utför nu sin beskrifning på nådens ordning och säger:

30. Men dem som Han hafwer bekräftat, dem hafwer Han och kallat; och dem Han hafwer kallat, dem hafwer Han och gjort rättfärdiga; men dem som Han hafwer gjort rättfärdiga, dem hafwer Han och gjort herrliga.

Här försäkrar oss nu Apostelen, att den människa, som Gud förutsett och derför äfwen bekräftat att blifwa Hans Söns beläte lik, den människan kan aldrig blifwa förbigången eller lemnad utan kallelse; den människan skall alltid undfå all den nåd, som till hennes salighet behöfves; hon kan aldrig dö, förrän hon erhållit denna nåd, och aldrig genom någon hinderlig ställning i lifwet beröfwad den nåd, som sist skall göra henne herrlig och salig i himmelen. Såsom wi redan förut funnit, neml. af Matth. 20: 16 och 22: 14, så blifwa och många kallade, som icke äro utvalde; derför kan Apostelen här icke wilja säga, att endast de utkorade blifwa kallade; utan blott såsom nu är sagdt, att Gud sjelf skall förja för, att den själen blifwer kallad, hwilken Han redan bekräftat till ewinnerligt lif. Den själen skall blifwa icke blott utwärtens kallad, genom Evangelium och andra nådefulla tillfickelser, utan och inwärtens genom Andens kraftiga werkan. — Men hwarför Gud äfwen kallar sådana, som icke skola till salighet anamma kallelsen, det är Gonom sjelf bäst bekant; men utan twifwel är ett af Hans wisa råd, att de, såsom Pharao och Judas, skola blifwa warnande exempel för andra, och att Gud skall bewisa sin försträckliga straffrättfärdighet på dessa "wredens kar", som genom sitt motstånd blifwit "tillredda till fördömmelse" (Cap. 9: 22). O, att dock hwar och en betänkte detta! När du icke blott hörer Guds nådefulla ord kalla dig till bättring och salighet, utan och erfar i ditt hjerta att det tilltalar dig, det öfwertrygar dig om din synd och owärdighet, men och om Guds hjertliga wilja att förlåta dig alla synder och upptaga dig till barn — ja, det öfwertrygar dig att du ännu hafwer en Fader i himmelen, som tänker på dig, fastän du så länge och owärdigt förgätit Gonom — en sådan din erfarenhet skall alltid sluta på ett af dessa twenne sätt: antingen skall du stanna för Guds kallande röst, omfatta den uträkta handen och följa full delaktighet i den nåd, som nu bjudes, och så blifwa ett Guds barn för tid och ewighet; eller och skall du wända dig bort från den kallande röst. förgäta och försumma Guds ord, på nytt förfänta dig i synden och i werlden och blifwa förhärdad, så att omsider ingenting skall kunna röra dig; och sist skall du »dö uti dina synder», nu för ewigt ett föremål för Guds wrede, på hwilket Han skall bewisa sin makt att straffa. Salige äro de som anamma kallelsen!

Blott om sådana "kallade" talar Apostelen här, neml. om dem som äro förutsedda och bestärda till ewinnerligt lif, och derföre säger han lika bestämdt: "Dem hafwer Han ock gjort rättfärdiga". Så snart den kallade själen kommer till Jesum, att blott i honom söka sin frälsning och rättfärdighet, så blifwer hon på en gång icke blott frigjord från alla sina synder, huru många och stora de än må wara, utan ock beklädd med en fullkomlig rättfärdighet, neml. Christi egen görande och lidande lydnad, hwilken nu stänkes och tillräknas den fattiga själen så alldeles, som om hon sjelf gjort allt det Christus gjort. Men här om har Apostelen i 3:de, 4:de och 5:te Cap. talat så utförligt, att hwar och en kan der finna nog till sin upplysning och tröst. — "Men dem som Han gjort rättfärdiga, dem hafwer Han ock gjort herrliga". Då ingen kan twifla, att härmed åsyftas den himmelska herrligheten, hwarom dels ordet, dels sammanhanget (jemsf. v. 17, 18) vittnar, så låter det underligt då här säges att Han "hafwer gjort dem herrliga", såsom om det redan skett; men detta är blott det bibliska talesättet, hwarmed alltid uttryckes att saken är så wiß, som om den redan tilldragit sig. Derföre har Apostelen alltigenom här brukat ord om förfluten tid och sagt: "hafwer kallat", "hafwer gjort rättfärdiga". Apostelens göromål är här endast att wisa ordningen, sammanhanget och wißheten af Guds nådeswerk, och will han säga, att, så mycket som på Gud beror, Han alltid skall gå framåt från grad till grad uti vårt förande till herrligheten.

Men hwad skola wi fäst säga om höjden af den herrlighet, hwarmed de utwalde skola beklädas, då Apostelen här (v. 29) säger, att de äro bestärda att blifwa "Guds Sons beläte like, på det Han skall wara den förstfödde ibland många bröder!" Här säges nu detsamma som Johannes i sin 1:sta Ep., Cap. 3: 2, säger, att "när Christus blifwer uppenbar, då warde wi honom like, ty wi så se honom såsom Han är". Så säges ock i 1 Cor. 15: 49, att "såsom wi hafwa burit den jordiskas liknelse, så skola wi ock bära den himmelskas liknelse". Om denna herrlighet, att wi skola warda Guds enfödde Son like, derom är mera utförligt handlat under v. 17, med anledning af de nyss anförda orden af Johannes. Men här tillägger ännu Apostelen något, som är så underbart och herrligt, att det wäl förtjente att på det djupaste betraktas. Han säger:

På det Han skall wara den förstfödde ibland många bröder. Apostelen uttrycker detta såsom ett yttersta ändamål, hwarföre Gud bestärt dem, hwilka Han förutsett, att de skola wara Hans Sons beläte like. Apostelen tyckes wilja säga: Det är icke så mycket för vårt förherrligande, som fastmer för att förherrliga sin Son, Gud har bestämt denna herrlighet för oss. Den enfödde Sonen skulle i ewighet hafwa "många bröder", i hwilkas krets Han skall throna såsom den förstfödde; derföre måste de göras